

Nummer 4 | September 2026

De Oude Barth

Informatie over allerlei aspecten in en om de Grote Kerk

HIER LEGT BEGRAVEN
Dr THEODORUS VAN SCHELLEUYNE
GEWEEST 48 JAAREN WAARDIG PREDIKANT

TE
AMSTELDAM
OVERLEDEN 9 MAART 1776
EN

ZYN EW. HUYSVROUW
MARIA VAN DER SNOEK
OVERLEDEN
20 MAART 1765

DE MYSTERIEUZE ZERK VAN
Van Schelluyne

‘De Oude Barth’ is een bundeling met allerlei informatie over objecten in en om de kerk, al dan niet in relatie tot personen uit het verleden. Deze afzonderlijke edities fungeren als kennisbank. Er zit geen bewuste volgorde in, al zijn de edities genummerd.

Als mensen zich geroepen voelen om een onderwerp aan te leveren, maken we er weer een editie van en slaan die digitaal op, zodat deze altijd is te raadplegen en te doorzoeken. Zie het als een naslagwerk met kennis over de kerk.

NUMMER 4 - SEPTEMBER 2026

Research naar ds. Theodorus van Schelluyne begon in 2020, bij het schrijven van het boekje ‘Het ridderlijke mysterie van Scalun’, dankzij Huib Zuidervaat die over de Commanderie der Duitsche Orde van Schelluinen reeds in 2013 het boek ‘Ridders, Priesters en Predikanten in Schelluinen’ schreef

Vormgeving en lay-out

LowiArt Studio, Schoonhoven

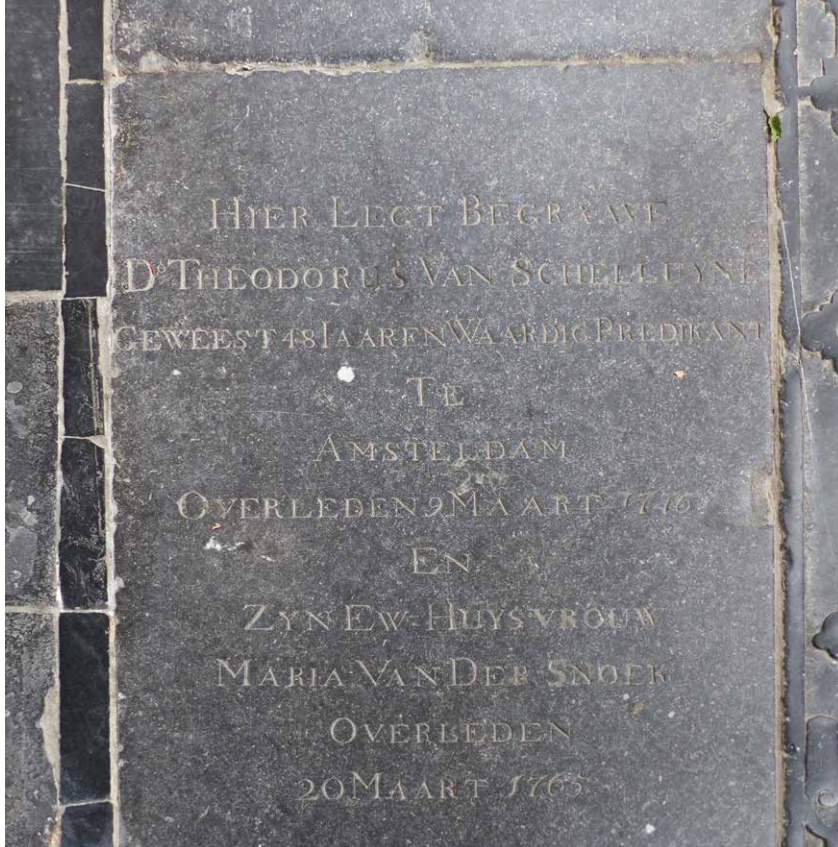
Pastorie in kasteel!

Er zijn in Nederland nog veel oude pastoriën, woningen waar predikanten woonden of hebben gewoond. Vaak worden ze nog met die naam aangeduid.

Statige huizen, naast of tegenover de kerk. In ieder geval dichtbij de dorpskerk. Met een grote tuin, die mede het visitekaartje van de kerkelijke gemeente was en is. Meestal bijgehouden door een (vrijwillige) tuinman, want de predikant heeft er vaak geen tijd voor of mist de noodzakelijke groene vingers.

Maar heb je weleens een pastorie gezien die was geïntegreerd in een kasteel? Eeuwenlang bewoonde de commandeur van de Ridderlijke Duitsche Orde (RDO) in Schelluinen het kasteel. De heer van Schelluinen woonde meestal verder weg en de commandeur (de pastoor die van adel was) met zijn personeel woonden dan in het kasteeltje.

Ook dominee Theodorus van Schelluyne woonde er, toen de pastorie – na de Reformatie – werd bewoond door de predikant die werd betaald door de RDO.

De zerk van dominee Theodorus van Schelluyne in het zuiderlijke deel van het koor in de Grote of Bartholomeuskerk te Schoonhoven

Hoe komt die hier?

Toen ik in de negentiger jaren van de 20e eeuw ging meedoen met de rondleidingen in de kerk – en eigenlijk niet veel van de kerk wist – bestudeerde ik de vele zerken in het koor en onder de toren. De zerk die direct mijn aandacht trok was die van dominee Theodorus van Schelluyne en ik vroeg me af waarom een Amsterdamse predikant hier begraven lag.

Nergens kon ik ook maar enige link met Schoonhoven ontdekken, totdat mij werd gevraagd een boekje te schrijven over de Commanderie van de Duitse Orde in Schelluinen.

Twee jaar eerder had ik dat ook gedaan voor Schoonhoven; hier was op dat moment Bart Ibelings een onderzoek naar de RDO aan het

doen, maar in Schelluinen was dat onderzoek (door Huib Zuidervaat) reeds tot een boek gebundeld. Daarin las ik de interessante geschiedenis van dominee Van Schelluyne en verder onderzoek bracht aan het licht waarom hij juist hier in de Grote of Bartholomeuskerk van Schoonhoven is begraven!

Begraave 1765 en 1776

Geen twijfel mogelijk, dominee Van Schelluyne is hier begraven. Maar... was het graf ook daar waar deze zerk nu ligt, in de zuidelijke beuk van het koor? Want bij de restauratie van 1927-1935 werden de graven (die er nog waren) geruimd en keerden niet alle zerken terug, maar zijn her en der verdeeld om de vloeren van koor en torengedeelte te plaveien. Sommige zerken zijn wellicht omgedraaid (waren door hergebruik aan twee kanten 'beschreven').

Op de lijst van zerken van vóór de restauratie lijkt het graf zich wel in het koor en in de nabijheid van die van ds. Livinus van (den) Borre en ds. Petrus Langereys te hebben bevonden. Maar op dit moment is nog niet vast te stellen dat het graf daadwerkelijk op die plek was.

Theodorus

De predikant met de naam van het dorpje onder de rook van Gorkum droeg de voornaam Theodorus. Zou hij ook zo gedoopt zijn? We zullen het zien... En wat hij met de plaats Schelluinen te maken had, zullen we ook ontdekken!

48 jaar predikant

Een vlugge blik op de website met predikantsgegevens, dominees.nl, leert dat hij als kandidaat begon in Schelluinen (7 april 1715) en tien maanden later al naar Heemstede (16 februari 1716) vertrok, waar hij een week later bevestigd werd. In juni

1717 vertrok hij naar de gemeente van Zaltbommel. Daar bleef hij langer: van 13 juni 1717 tot 15 februari 1728. Vandaar nam hij een beroep aan naar de gereformeerde (of hervormde) gemeente in Amsterdam en ja, daar stond hij maar liefst 48 jaar: van 22 februari 1728 tot zijn dood 9 maart 1776.

Amsterdam

Zoals gezegd stond hij bijna een halve eeuw in Amsterdam, maar diezelfde website vertelt ons ook (en in een preek heeft ds. Van Schelluyne dit ook bevestigd) dat hij wel beroepen is geweest in Schoonhoven! In de vacature van ds. Hermannus Voster werd hij beroepen op 22 augustus 1727 toen hij in Zaltbommel stond. Uiteindelijk werd ds. Hermannus van der Horst beroepen en deze nam dit beroep wél aan.

Maria van der Snoek

Tot slot van dit korte onderzoek naar de gegevens op de zerk: de vrouw van dominee Van Schelluyne heette Maria van der Snoeck (meestal met 'ck!'). Zij en haar man kregen geen kinderen, zo zullen we zien. Maar wat is de reden dat zij beiden hier in de kerk begraven liggen (en niet bijvoorbeeld in Amsterdam of Schelluinen)?

En als je goed oplet: de dominee is later overleden dan zijn vrouw, maar toch staat zijn naam boven die van zijn vrouw op deze zerk! Wat kan daarvan de reden zijn?

*Gezicht op Den Haag
vanaf de Delftse
Vaart in de 17e eeuw;
rechts van de molen
de Grote of Sint
Jacobskerk. Het
schilderij kwam uit de
collectie van Leonard
Antony Springer
(1855-1940; architect
van het Springerpark
te Schoonhoven) en
in 1990 door zijn
dochter Johanna
Hendrika Springer
(1892-1990) aan het
Rijksmuseum
geschonken; zijn
vader, Cornelis
Springer, had het
geschilderd.*

rijksmuseum.nl

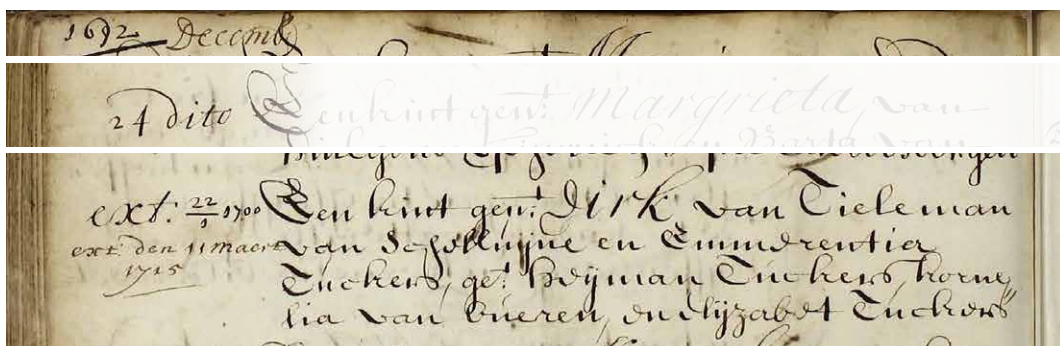
Wie was Theodorus

**Om het raadsel van deze zerk te ontrafelen gaan we eerst zien
wat we over deze predikant vanuit de archieven te weten
kunnen komen.**

Een van de vragen die we hiervoor stelden was: zou hij ook met de naam Theodorus gedoopt zijn? Dankzij het boek van Huib Zuidervaart komen we zijn geboorteplaats op het spoor: 's-Gravenhage. Op veel internetsites staat dat hij daar op 23 december is

geboren, maar dat is niet met zekerheid te zeggen. De inschrijving in het doopboek van de Grote of Sint Jacobskerk (dezelfde als waar in 1937 prinses Juliana trouwde met Bernard) vertelt ons alleen dat Theodorus op de dag voor Kerst 1692 werd gedoopt

*Onder: stukjes van
de pagina in het
doopboek van Den
Haag waarop de
doop van Theodorus
staat*

24 dito

Den kindt gent Margrieta van
Dirk van Limmich en Marta van
Holmont Meinard van Soesbergen
Billemond Eszelle & Sofia van Soesbergen

ext. 22/1700
ext. den 11 maent
1715

Den kindt gent Dirk van Cieleman
van Soesluyne en Emmereentia
Tuchend, get. Roijman Tuchend, hore
lia van Cuereu, en Eljzabet Tuchend

Den kindt gent Kornelia van hore
van Eck en Maria sijet, get. Lysbet
van Doreu, en Kornelia van Roijen

Den kindt gent Maria van Gijbert
Vormaas en katarina Vormaas, get.
Antony de graaf Maria Vilet, en
Wijlaantje Louis.

Den kindt gent Margrieta van pietro
vanden borgh en Lysbet horge, get. Lubor
tus kator en Roijndrina vandeijse

187
Den kindt gent Roelant van leendert
vand. hooft en maria hogerlinden

Den kindt gent Johannes van gijbert
Gerus en margriet pietro van bijes
get. Jan derms Jannetje gerit van
Leemwon, en Leijdwijn Reijbors.

26 dito Den kindt gent Aljda van Dirk van
der Sluijs en katarina Iselsteyn, get.
Hutger Doo en Aljda van der sluijs.

Den kindt gent Hendrik van derwaas
van hoff en kirstina bartrijn get.
Willelm Evermans maria Evermans
en Eljzabet van hoff.

en dat hij Dirk werd genoemd door zijn ouders: Tieleman Dirksz van Schelluyne en Emmerentia Tuckers. Getuigen bij deze doop waren Heijman Tuckers, Kornelia van Bueren en Elijsabet Tuckers.

Dirk of Theodorus?

Theodorus is vernoemd naar zijn opa Dirck Tielemansz van Schelluyne(n), die in Gorinchem was geboren en zijn voorvaderen kwamen uit het naburige Schelluinen. Dat hij dus bij zijn doop Dirk werd genoemd is logisch: dat was zijn eigenlijke naam. Pas in zijn studententijd heeft hij naar de trend van die tijd zijn naam verlatijnst tot Theodorus. Dirk/Derk is een verkorte vorm van Diederik en betekent 'machtig onder het volk'.

Deze germaanse naam werd in de zestiende eeuw vaak verlatijnst tot Theodoricus, dat lijkt op het griekse Theodoros, Godsgeschenk). Zó werd hij jaren later in een jubileumgedicht genoemd: 'de Godgaaf'.

Dopen

Het dopen vond frequenter plaats, meestal een of twee dagen na de

geboorte. Echter, die geboortedatum van 23 december staat hier niet!

Waar dan wel? Dat zien we verderop.

Wat ook opmerkelijk is, is dat Dirk jr. op woensdag 24 december werd gedoopt, maar dat op Tweede Kerstdag ook kinderen werden gedoopt (zie de twee pagina's uit het doopboek hiernaast)!

Dirk is overigens niet de enige; die dag werden gedoopt: Margrieta, Dirk, Kornelia, Maria, Margrieta, Roelant en Johannes.

Getuigen

De getuigen zijn ook wel interessant: Heijman Tuckers, Kornelia van Bueren en Elijsabet Tuckers. Heijman en Elijsabet zullen broer en zus van Emmerentia of Heijman was haar vader. Kornelia van Bueren of van Buren was de moeder van Tieleman; zij was met opa Dirck van Schelluyne getrouwd geweest (ondertrouw 1647

Gezicht op de Grote of Jacobskerk te Den Haag, 1711-1729.

rijksmuseum.nl

De schoolstraat in Den Haag, met zicht op de Jacobskerk, 1780 (gesigneerd: J.B.) olieverf op paneel 26,5 x 35 cm.

*Interieur van de
Jacobskerk, waar
een graf wordt
gedolven; door
Bartholomeus
Johannes van Hove*

Den Haag). Zij kregen zes kinderen:

1. **Cornelis**, geboren in 1648 in Den Haag, bleef in Amerika en woonde in New Albany; trouwde met Geertje Harmensdr Visscher.
2. **Tieleman**, geboren in 1650 in Den Haag; trouwde begin 1692 in Den Haag met de uit Geertruidenberg afkomstige Emmerentia Tucker (weduwe van Jacob Bradly); zij kregen twee zoons: Dirk (Theodorus) (1692) en Frederik Tieleman (1697).
3. **Johannes** of Jan, geboren ca. 1653 in Amerika en trouwde in Den Haag met de aldaar geboren Cornelia Nieuwburgh.

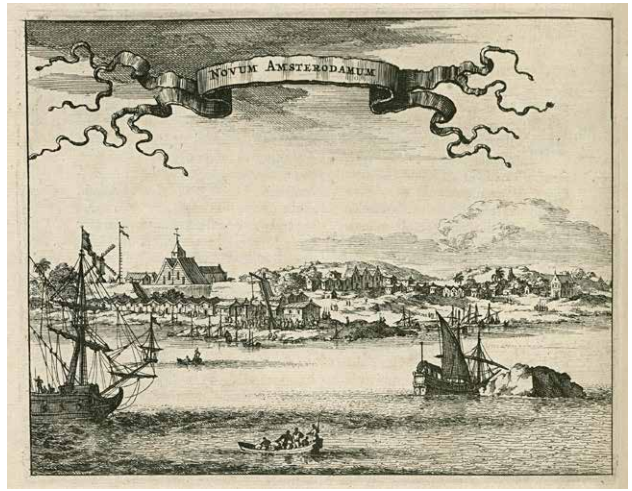
4. **Johanna**, geboren in Amerika; trouwde in 1696 te Den Haag met Cornelis Suppevelt, weduwnaar uit Delft.
5. **Margaretha**, geboren in Amerika; trouwde in 1701 met de uit Rotterdam afkomstige Jacobus van Briemen.
6. **Cornelia**, geboren in Amerika; zij bleef ongehuwd.

Opa Dirck stierf eind 1669 of begin 1670 in Amerika. Daar was hij notaris, in Nieuw Amsterdam, het latere New York. Oma keerde met vijf van haar zes kinderen terug naar Den Haag (alleen Cornelis of Cornelius bleef achter) en kocht er een huis in mei 1676; daar leefde ze tot haar dood in 1716. Ze bereikte een hoge leeftijd. Werd begraven in de Nieuwe Kerk op 8 mei 1716.

Notaris in New York

De volgende informatie komt uit *The New York Genealogical en Biographical Record*, volume 59, nr. 1. Opa Dirck van Schelluyne werd in 1624 in Gorinchem geboren en daar gedoopt op 4 oktober 1624. Op veertienjarige leeftijd werd hij naar Den Haag gestuurd, waar hij in 1638 als leerling op een notariskantoor begon.

In 1646 werd hij door het Hof van Holland en West-Friesland toegelaten als notaris, gevestigd in Den Haag. Op 19 mei 1647 trouwde hij in Den Haag, op bijna drieëntwintigjarige leeftijd, met Cornelia van Buren, een *jonge dochter uit Den Haag*. Van hun zes kinderen werden de eerste twee in Den Haag geboren.

Cornelis van Schelluyne werd dus op 1 maart 1648 in Den Haag gedoopt. Hij was het enige kind dat in Amerika bleef; alle anderen keerden

terug naar Nederland en werden daar de stamouders van de Nederlandse nakomelingen van hun vader, Dirck van Schelluyne. Tot zover het citaat.

Links: Pieter Stuyvesant; rechts: Nieuw Amsterdam, evenals hieronder

De Universiteit van Leiden werd in 1575 opgericht; het akademiegebouw werd in 1581 gerealiseerd in de kloosterkerk van de Witte Nonnen

In de tijd dat Dirck en Cornelia naar Amerika emigreerden was de bekende Pieter of Peter Stuyvesant gouverneur over Nieuw-Amsterdam (daartoe werd hij in 1645 verkozen). Hij beschermde de versterkte nederzetting tegen de Indianen, maar moest deze Nederlandse kolonie in 1664

afstaan aan de Engelsen. Toen veranderde de naam van de nederzetting in New York. Dirck bleef er echter nadien notaris tot aan zijn dood, ongeveer vijf jaar later.

Dirk en Freek

Zoals we hiervoor zagen waren de ouders van Theodorus (Dirk) Tieleman Dircksz van Schelluyne en Emmerentia Tuckers. De verhalen over Amerika zullen vast doorverteld zijn in het gezin.

Dirk ging theologie studeren in Leiden waar hij op 5 maart 1710 werd ingeschreven in het *Album studiosorum Academiae lugduno batavae MDLXXV-MDCCCLXXV*. In die tijd was professor geneeskunde Bernhard Albinus (1653-1721) rector. Er staat 20 achter zijn naam, maar als dat de leeftijd

Bernhard Albinus

is, heeft hij gejoek, want eind 1710 moest hij nog 18 worden! Vijf jaar later was de studie afgerond en volgde het examen dat hij met goed gevolg aflegde. Hij was toen 23 jaar.

Freek (zo kort ik de naam Frederik Tieleman even modern af) studeerde rechten (hoewel, ik kom hem niet tegen in het album van de universiteit in Leiden! Misschien was hij net als zijn opa gaan werken op een notaris-kantoor, om zo notaris te worden.

Freek werd ergens tussen 1720 en 1730 drossaard in de baronie Liesveld, voordat François van Hoogstraaten hem op 21 mei 1735 in deze functie zou opvolgen. Hij was

Mart.

1. JOHANNES CALHERWOOD Belfastensis-Hybernus. 24, M.
- " DOMINICUS ROOSMALE Rotterodamo-Batavus. 22, J.
3. THOMAS CRAWFORT Scoto-Britannus. 22, M.
5. RICHARDUS HEATH Anglo-Britannus. 25, M.
- " THEODORUS VAN SCHELLUYN Haga-Batavus. 20, T.
- " CORNELIUS DE BRUYN Amstelodamensis. 20, T.
6. MARTINUS MARTIN Scoto-Britannus. 41, M.
- " NICOLAUS CHEVALIER Batavia-Indus. 22, Mat.
- " GEORGIUS LEURINK Transisalanus. 24, T. Cand.
8. ADRIANUS VAN BEUSECUM Isul-Stadensis. 40, J. Dr. Hon. e.
- " FRANCOIS VAN VELTHUYSEN Ultrajectinus. 21, J.
9. PETRUS A WIBICH Clivicus. 37, M.
12. EDOARDUS KERBY Amstelodamensis. 16.
- " JACOBUS VAN DER MEER Lugduno-Batavus. 14.
- " GERARDUS VAN SUIJTEN, THOM. filius, Lugduno-Batavus. 12.

Inschrijving in het Album Studiosorum Academiae Lugduno Batavae (studentenalbum van de Leidse universiteit): op 5 maart 1710 wordt Theodorus van Schelluyne ingeschreven vanuit Haga-Batavus (Den Haag), 20 jaar (klopt niet!) en studeert aan de faculteit Theologie

daar in dienst van stadhouder Willem IV, Willem Carel Hendrik Friso, prins van Oranje en in die functie belast met de financiën. Dit duurde tot 1735, maar hij was van 1716-1744 ook reeds notaris in Schoonhoven; een ambtelijke functie die hij weer overnam van de eerder genoemde Francois van Hoogstraaten. Als dat jaar 1716 klopt, dan was hij reeds voor zijn twintigste notaris!

Dankzij het uitvoerige onderzoek van Piet Muilwijk weten we dat Freek in een huis woonde dat stond op de plek van het huidige Koestraat 106, naast het RK Parochiaal Vereeningsgebouw Sint Jozef. Dankzij datzelfde werk weten we ook dat Freek vanaf 1 mei 1720 een huis huurde op de Haven, aan de westkant tussen de Velleblootsteeg en het Appelstraatje. De verhuurders waren broer en zus Petrus Gerardus en Adriana van Erckel en het huis was van hun moeder, die weduwe was en wellicht kort daarvoor overleed. De huur, die op 9 april was vastgesteld, ging op 1 mei in voor 6 jaar en bedroeg 54 gulden per jaar.

In 1730 nam Freek zitting in de vroedschap, het stadsbestuur. Kort daarop kocht hij waarschijnlijk het huis in de Koestraat, want op 2 mei 1736 verkocht het stadsbestuur het pand links naast Freek aan Gerrit Smitman voor 480 gulden (pand dat op het huidige Koestraat 104 stond).

In 1738 werd het pand ten noorden van hem (nu Koestraat 108) verkocht: "29-8-1738. Cornelis Oosterbaan verkoopt Simon Petrus

Oosterbaan een huis aan de Westzijde van de Koestraat genaamt Het Fortuyn; achter de Havestraat, ten zuiden F.T. van Schelluyne; ten noorden vóór Frans Rodenburg en achter Faas Lammoré. Koopsom 200 gld. Hypotheek 300 gld. afgelost op 10-6-1796."

Dit huis werd acht jaar later weer verkocht, aan Frans Rodenburg; het huis heette nog steeds *Fortuyn*; ten zuiden (links) woonde nog steeds F.T. van Schelluyne en ten noorden de gemelde Rodenburg voor, en achter de Ger. Diac. Armen. Koopsom 790 gld. Dat huis was dus aardig duurder geworden! Dat jaar, 1746, was ook het overlijdensjaar van Freek.

Bij de blauwe pijl is het lage huis van Frederik Tieleman van Schelluyne te zien (niet zo statig als je misschien zou verwachten, maar deze foto is 150 jaar jongere dan de tijd dat Freek er woonde, dus mogelijk is het later opgedeeld); nu staat op die plek Koestraat 106
rijksmuseum.nl

De dominee en het graf in Schoonhoven

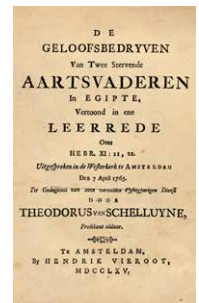
In hoeverre de broers Dirk en Freek contact hielden met elkaar is niet duidelijk, maar toch is er een verbondenheid. We volgen het spoor van de predikant Dirk of Theodorus van Schelluyne(n) en zullen vanzelf bij het graf uitkomen waarin hij werd begraven in 1776.

Theodorus vertelt

In een preek bij zijn vijftigjarige ambtsbediening (getiteld: *De geloofsbedryven van twee stervende aartsvaderen in Egipte*, over Hebr. 11 : 21 en 22) vertelt Theodorus allerlei persoonlijke dingen over zijn leven:

Ge ziet voor uwe ogen een katyvig [ellendig] en zondig sterveling, die op den drie en twintigsten van wintermaand [hier staat dus duidelijk dat hij op 23 december is geboren], in het twee en tnegentigste jaar van de voorlede eeuw in 's Gravenhage het eerste dagligt zag uit eerlyke en onbesproke ouderen, welker gedagtenis hy zig niet schaamt, maar aan welker tedere en trouwe zorgen hy onsterfelyke verpligting heeft. Beide hadden ze het twee en veertigste jaar hunnes levens reeds bereikt toen ik ter wereld kwam, en men heeft my wel berigt, dat men in barensnood, niet anders dagt, dan dat de weeën voor moeder of kind, zo niet voor beiden van een dodelyke

uitkomst zouden zyn geweest. De gunst van uwe Burgervaderen indertyd schonk my, toen ik hier den dienst bekleedde, het Burgerregt, maar ik las 't zedert, met genoegen en verwondering, dat myne geboorte my reeds regt gaf, tot het verzoeken van die eer, dat ik als een Burger van deze grote weerdstad mogt worden aangemerkt, als zynde de kleinzoon van een Grootvader [opa Dirk van Schelluyne], dien in het midden van de voorledene eeuw, geroepen tot de bediening van een niet onaanzienelyk ampt in de Nieuw Nederlandsche Volkplanting, waar van men zig veel goeds beloofde in dien tyd, als afwezig in den dienst van 't Amsteldams gemenebest, het burgerschap gegeven was voor hem, en zyne nakomelingschap. Myner Ouderen zugt my geschikt hebbende tot het predikamt, vond ik er myn hart vroeg toegeneigt, en vroeg, zo ik my niet bedrieg, geraakt tot indrukzelen en beginzelen van 's Heeren vrees, onder de vermaningen en 't voorbeeld

De in 1765 te Amsterdam gepubliceerde jubileumpreek, waaruit we een deel citeren

van godtvrugtige Bloedverwanten, en den dienst van rykbegaafde Mannen Godts, die myn geboortestad mogte genieten in myn eerste jeugd.

Ik ere nog den groten Johannes Vollenhove, die by de huisbezoeking my zyne liefde heeft betuigt in myne kindsheid, met het leggen van de hand op het hoofd, wanneer hy zig vermaakte in het horen van een gedeelte van zyne heerlyke kruistriomf uit myn mond, en in het Schoolverzorgerschap zyne hoop wel eens te kennen gaf, dat ik de vlyt aan myn onderwijs besteed niet ten ene maal onbeantwoord laten zou. Ik ben nog met dankbaarheid gedagtig aan den gryzen en wyzen David Amya, aan welken ik, door deszelfs huwelyk met myne Nigte vermaagschap was, maar die my te vroeg ontviel; dien het Leeraarsschap zynes tyds voor 't puik van Neerlands Godtgeleerden hield, gelyk my dan van uwen groten van Alfen [onduidelijk is wie hij bedoelt: Hieronymus Simonsz van Alphen (1665-1742) of diens kleinzoon Hieronymus van Alphen (1746-1803), de dichter] dikwyls is verklaard, dat hy ooit iemand had gekent, die met de wetenschappen, tot de heilige bediening nodig, rykelyker was toegerust. Ook vergeet ik nooit dien magtigen Apollos in de Schriften, zo vol van vuur en geest, den waardigen Johannes de Bruine [1657-1722], onder wiens kragtigen dienst, ik altoos heb geloofd, dat myne overtuigingen haar vol beslag hebben gekregen, en tot stand gekomen zyn; gelyk het dan naderhand een van myne voorname vreugdestoffen is geweest, dat ik den

groten Zoon van enen my zo dierbaren Vader, by u en my zo hooggeschat, hier heb mogen verkrygen tot myn Amptgenoot, en inzegenen in den dienst door ene bevestigingsrede, daar ik my onverwagt toe moest bereiden in enen zeer korten tyd. Deze alle waren gezegende werktuigen van Godts raad, aan welken ik my grotelyks verschuldigt kenne, om nu van anderen niet te melden, van welken ik het zelve zeggen moest: maar 't wierd my van myn hart verweten, sprak ik by ene gelegenheid als deze, van den uitmunten Bernhardus Zandyk [of Bernardus Sandijk (1680-1724)] niet, die geboren in uwe vestingen, de Haagse kerk byna twintig jaren heeft bedient, een parel aan haar kroon, een ster van de eerste grootte in Koning Jesus regterhand, en een wonder van godtvrugtige geleerdheid en welsprekendheid, die zig de moeite wel heeft willen geven van my in 't slot van myne leerjaren, te vormen tot den dienst door zyne byzondere hoogwyze en my zeer heilzame onderrichtingen.

Naar school

'k Genoot, onder het oog myner Ouderen, nadat ik de lagere scholen nu doorworstelt was, in de beschavende letteren en Griekse taal, het leerzaam en voor my nuttig onderwijs van Arnoldus Henricus Westerhof [of Westerhovieus (±1677-1738) was theoloog, dichter, latinist, studeerde in Leiden en woonde in Den Haag en werd later rector van de Latijnse School in Gouda], braven Vader van een braven Zoon, myn jongsten

Johannes Vollenhove

Hieronimus Simonsz
van Alphen

Boek van Bernhardus
Zandyk, uitgegeven
dankzij Th. van
Schelluyne

Dienstgenoot dien Godt ons onlangs uit doots gevaar op onze gebeden schonk, en lang doe behouden in zyn gunst! Die door geleerde en veelgeëerde Man bragt my in eige persoon naar Leidens hoge school, bevelende my verscheide van de Hoogleraren nadrukkelyk aan, en ik zette daar, van het tiende tot het veertiende jaar van deze eeuw myne leeroefeningen voort, ontvangende in taalkunde, historiewetenschap en wysbegeerte de lessen van de eerste Letterhelden van dien tyd, en doende myn voordeel in de Godtgeleerheid, met die van de wydberoemde Mannen, Johannes a Mark [(Johannes a Marck (1655-1731)), Franciscus Fabricius [(1663-1738)] aan welken ik my het dichtste hield, en Johannes Wesselius [(1671-1745)], en ik denke steeds aan die allen met ene innerlyke hoogagtinge.

Franciscus Fabricius

Predikant te Schelluinen

Daar op verkreeg ik in 's Gravenhaag, na wettig onderzoek, de vryheid om in 't openbaar het Evangelie te verkondigen, en heden zyn 't net vyftig jaar dat ik met oplegginge der handen door den Wel Eerwaardigen Kornelius Lieshout [Cornelis of Cornelius van Lieshout (1678-1760 stond toen in Nieuwland bij Leerbroek], toen nog waardig Predikant te Nieuland, en naderhand te Noordeloos, na ene zielroerende leerrede ben bevestigd in den dienst van de gemeente van Schelluyne by Gorinchem, daar ik den

De kerk van Schelluinen, die mei 1899 werd gesloopt en vervangen door de huidige kerk

naam van voer, en predikte op myner Voorouderen graf, bedienende weinig meer dan tien maanden de kleine schare van dat lieve dorp [hij was daar ook in dienst van de Duitsche Orde, een oude ridderorde die vóór de

Reformatie het recht had om pastoors te benoemen in de commanderijen die onder de Balije van Utrecht vielen, net als dat in Schoonhoven het geval was].

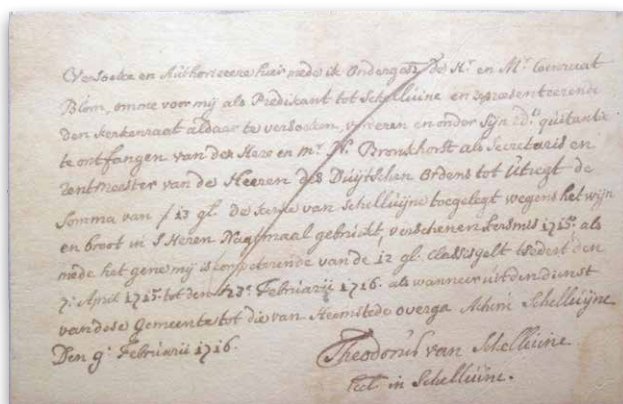
Theodorus werd 7 april 1715 bevestigd in de vacature

Johannes a Marck

Johannes Wesselius

Een briefje van Theodorus aan de Ridderlijke Duijsche Orde in 1716, een vraag om een kwitantie vóór zijn vertrek naar Heemstede.

van ds. Gijsbertus van Doorn, die het jaar ervoor overleed.

Predikant te Heemstede

Op 16 februari 1716 vertrok hij naar Heemstede, waar hij een week later, op 23 februari werd bevestigd. Hij vervolgt zijn historische vertelling in de preek: *Ik verwisselde die standplaats met het naburig* [hij bedoelt naburig ten opzichte van Amsterdam] *Heemstee, Hollans lustprieel, daar ik omtrent vyftien maanden des Heren Wyngaard heb gehoed, ...*

Predikant te Zaltbommel

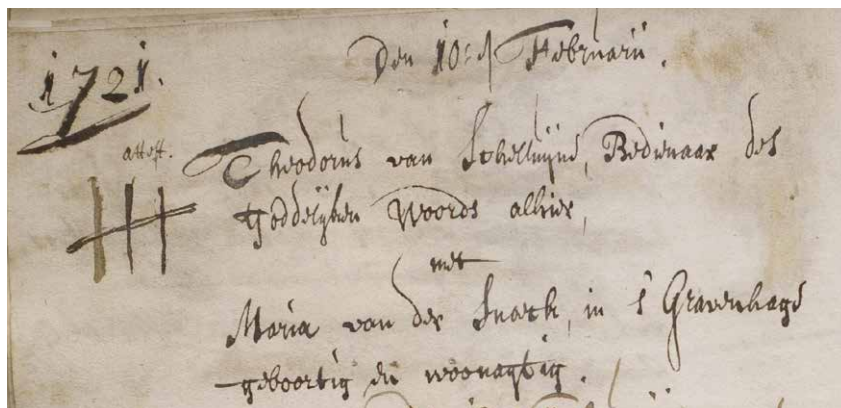
...en Heemstede wierd vervangen van Godts gemeente te Zalt Bommel, de naaste stad van Gelderland, die aan de palen van ons Holland grenst, en daar heb ik tien jaar en agt maanden 's Heren raad gedient.

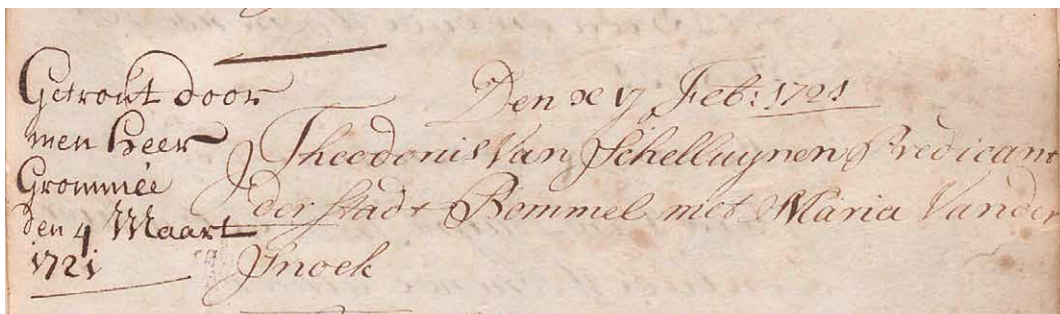
Van gene van die kerken, is het my geoorloft zulks te melden, ben ik gescheiden, zonder dat onze wederzydsche liefde tranen 't zegel zyn geweest hoe bitter ons het scheiden viel. In de eerste, ja ook in de tweede

standplaats leven er byna gene meer, die voorwerpen van myne bediening zyn geweest, maar in Zalt Bommel leven er nog verscheidene, waar aan myn hart in teerheid is verkleeft; en ik vleye my, dat ik er insgelyks niet toenemaal ben vergeten. Komt iemand dergenen die myn dienst beleefden dit in handen, die zy verzekert, dat ik dit melde met een teergevoelig aandenken, ten uiterste dankbaar, voor al de liefdeblyken, die in die gemeintens my gegeven zyn, en dat ze nog niet nalaten een deel te zyn van myn gebed, ter verkryginge van overvloedig heil.

Over Zaltbommel is hij haast net zo kort als over Schelluinen en Heemstede, maar deze gemeente was wel een belangrijke mijpaal in zijn leven. Hij verliet Heemstede begin juni 1717 en werd op 13 juni 1717 bevestigd in Zaltbommel. Drie decennia voor hem stonden er de bekende predikanten Abraham Hellenbroek en Petrus Immens. Hij zal iets opgeschoven zijn ten opzichte van hun theologische lijn, omdat hij

Het trouwboek van Zaltbommel vermeldt alleen de ondertrouw van Theodorus en Maria op 10 februari 1721

een man van het midden was, die graag verbindend werkte en leefde.

Maar voordat hij op 15 februari 1728 naar Amsterdam vertrok, vond er een belangrijke gebeurtenis plaats: hij trad op 29-jarige leeftijd in het huwelijk met de uit 's-Gravenhage afkomstige en aldaar geboren Maria van der Snoe(c)k.

Predikant te Amsterdam

Het was in het jaar zeventienhondert-agtewintig, dat ik overkwam tot u myne dierbare Amstelkerk, die zo ontzachelyk en talryk in den kreits [kring] van Neerlands kerken blinkt, en ik agt het voor een van de grootste gelukken mynes levens, dat ik op den twee en twintigsten Februari van dat jaar, de bediening onder u aanvaardende, daar in heb mogen ingehuldigt worden, door dien groten Guldemonst, dien ik als een vader der Profeten en een cierzal onzer Herderreyen heb geëert, gelyk hy inderdaad een eer van Christus was. Ik hoef dat maar te zeggen, om u den weergalozen Petrus Boudaan te herinneren, wiens naam op ieders lippen zweeft, van wiens werk de gedenk en zegetekenen in het midden van u zo veelvuldig zyn,

wiens verlies ik met een lykrede heb betreurt, en wiens hoog aanzienelyk bloed ik mag beleven, dat met een algemene roem en liefde, die den Burgervader door zyne waarde heeft verkregen, op het Hoogste Eergestoelte zit, hebbende tans het geluk dat ik dien groten volksbestuurder van deze plaats, met ene ongeveinsde eerbied groet.

Historische omwentelingen

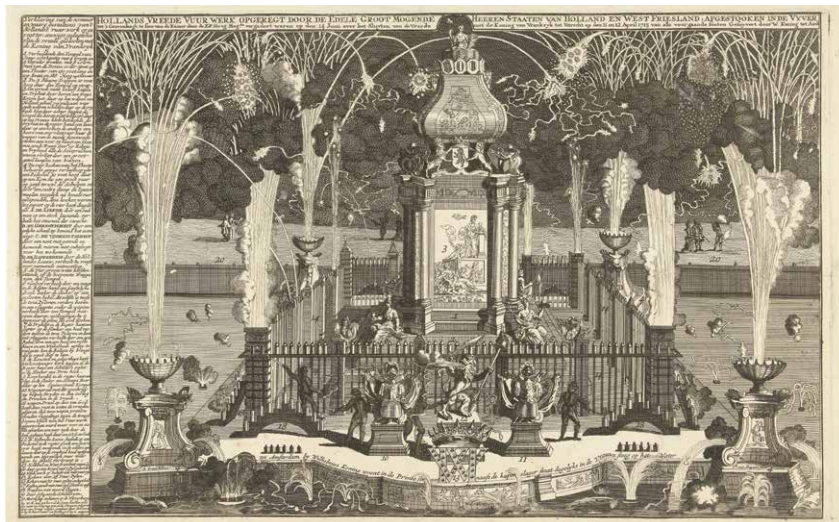
Wat hebbe ik niet al verwisselingen in myn levenstyd beleefd, en in myn dienstbeloop. 't Mag my met kennis nog geheugen, dat in het slot van de afgelope eeuw de vrede wierd afgekondigt en geviert, schoon ik toen nog geen volle vyf jaren had bereikt, en 't staat my levendig te voren, hoe alle aangezigten betrokken waren, als een pot, en alles van schrik beroert, toen 't overlyden wierd gebootschap van den derden Willem Englands Vorst, den Hersteller van den Godtsdienst van drie Ryken, en den Verlosser van ons Land naast Godt. En gelyk ik in myne kindsheid tranen stortte, eerst van schrik en naderhand van vreugd, toen Nymegen ter nauwer nood verlost wierd uit de vuist daarin het scheen beklemd te zyn, zo heb ik myn lief en

Het trouwboek van 's-Gravenhage vertelt dat Theodorus en Maria op xvi of op 17 (niet goed leesbaar) februari 1721 in ondertrouw gingen en op 4 maart 1721 aldaar in het huwelijk werden bevestigd door dominee Mauritius Grommée; merkwaardig is nog wel dat Theodorus predikant lijkt et zijn in de stad Bommel, wat Zaltbommel en niet Den Bommel moet zijn!

Petrus Boudaan

Het is niet duidelijk
op welke vrede
ds. Van Schelluyne
doelt; waarschijnlijk
gaat het om de
Vrede van Utrecht in
1713; hier afgebeeld
het vuurwerk ter ere
van die vrede
rijksmuseum.nl

leed gezien aan de omwentelingen van het wisselbeurtig oorlogslot, besloten met ene vrede, die wel juist niet aan ieders wensch voldeed, maar egter van langer duur was als voorhenen oit den staat genoot.

'k Heb als een trouw Vaderlander (dit legt op 't hart en 't moet er uit) nevens u het vege land beweent, in zinkensnood, wegens vyandlyke inbreuken, in vriendschaps schyn, wegens zielontroerende nederlagen en onzalige burgertwisten, die voor eeuwig uit Stad en Land voortaan, zo ik hoop, zullen verbannen zyn, maar ik hebbe ook Godt met u gedankt voor de gelukkige vaststelling, van onze tegenwoordige Regeeringsform, en de verleen de ademtocht, en bidde om den bloeistand zo van Stad als Staat, en om de behoudenis van 't Vorstelyk Heldenbloed, ons bygebleven na den val van 's Lands doorlugtig Hoofd.

Heb ik veel beleeft, menig hard hoofd heb ik ook overleeft. Van het

Burgerheerlyk Lichaam, dat ik hier eerde by myn komst, zie ik nu niemand meer, en van oudere Amptgenoten, daar ik 's Heren Ark mee heb getorst, is uw oudste Zielenzorger alleen maar in wezen, die met zoveel wakkerheid en lof in uwen dienst en 't Kerkbestuur zyne kragten sleet, en aan wien myn hart in hoogagtende liefde blijft verknogt: ja van ene talryke schaar van vyf en tzeventig waarde Namen, met welke ik hier als medearbeider heb gedient, zyn er die slegts overig, die nu nog onder ons het werk des Heren doen. Vele van de afgestorvenen waren myne medeleerlingen op 's Lands Hoge School, en de meeste van die zyn afgelost van hunnen post in minder jaren dan ik tegenwoordig heb, en in het geheel zie ik byna gantsch andere aangezigten, dan ik by den aanvang van myne bediening vondt, want, behalven dat zo menig aandagtig toehoorder, zo menig gemeenzaam bekende, zo menig

trouhartig vriend my is ontvallen, zie ik nu menig een die ik heb gedoopt, volwassen en gezegend met een talryk huisgezin, velen die ik heb onderwezen, of aangenomen tot Ledematen, of ingezegend in het huwelyk, ryp bejaard, en velen stokoud die ik heb gekent in levensbloei en frissche kragt.

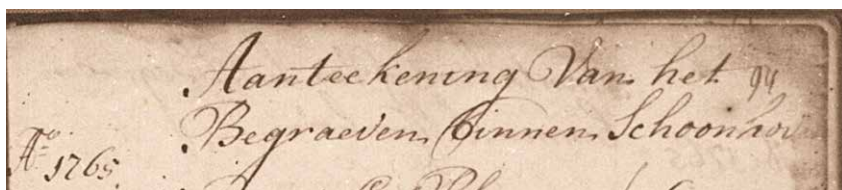
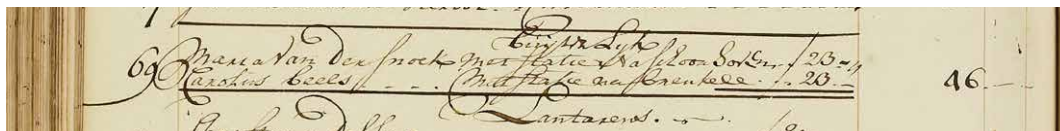
Naar 's Heren aanbiddelyk bestel, hebbe ik myn deel gehad in zuur en zoet; dog als ik voor myn hart in voorspoed vrezen moest, of gevaar liep van te bezwyken onder tegenspoed, was er altoos iets dat my genas; en 'k was ondankbaar, indien ik niet erkende dat de goede Voorzienigheid veel afgekort heeft van het jammer, 't geen ik had verdient, en my veel goeds geschonken en gelaten, 't geen ik had verbeurt, en schoon ik gedurende myne verkering onder u, dikwyls en heftig van het pynelyk hand en

voeteuvel ben bezogt, zo dat ik myn dienst niet hebbe konnen waarnemen naar myn wensch, en den weg niet kan betreden als voorheen, ja zelfs 't beklimmen van den Predikstoel en het bezoeken van Godts huis my moeylyk valt, ik mis den zegen van het gehoor en het gezigt tot nog toe niet geheel, en ik heb, Godt zy er voor gedankt, nog de uitspraak tamelyk, met de vermogens van 't geheugen en de verbeeldingskragt.

Maria van der Snoeck overleden

Maar och hier kom ik aan een post die 't hart beklemt, en myne gedagten in gevaar van ene bedwelmende ontroering brengt.

Tot heden over veertien dagen mogt ik my nog verheugen in de bezitting van de Gezellinne myner jeugd, de Huisvrouw van myn

Boven: het begraafregister Amsterdam: Maria zal 'met statie' (passend bij status) begraven worden in Schoonhoven; daaronder: het Gaarderregister van Schoonhoven; hier wordt nog eens 30 gulden betaald voor het transport van het lichaam en de begrafenis zelf

Egtverbond, die ik meer dan eens, op uw en myn gebed, uit dodelyk zwak terugge ontfong, met welke ik vier en veertig Jaren heb geleefd, zonder dat ik over onze t'zamenleving my te schamen heb, myne tederhartige en getrouwe hulp, den troost myns Ouderdoms, ene wyze en vrome Vrouw die my nooit tot afleiding, maar altoos tot opleiding is geweest, nooit tot ontluistering van myn dienst, maar altoos tot stigting, voor deugdelyk alom bekend in de poorten hares volks.

Nu is ze voortaan de myne niet, maar uit de armen myner liefde, door ene zalige dood, gevolgt op ene gelovige verkleefdheid aan den Here Jesus, en verzegelt door een godtvrugtig leven, overgebracht in het onmiddellbaar naby van haren Hemelbruidgom, dien ze vroeg heeft gekent, met ongeveinsde tederheid gedient, en met onbezweke betrouwen tegemoed getreden is: Zy zal tot my niet wederkeren, maar ik tot haar gaan op myn tyd. De wonde bloed nog al te versch, en eer de druk my overkropt, bezadige ik veiligst myne hartstogten met het opleggen van een eerbiedig stilzwygen.
 “Als hadden komt, is hebben al te laat: Berust myn Ziel in Godts alwyzen raadt.”

Erfbegravenis zoals Jozef

Nu komen we aan de ontknoping van het raadsel, waarom ds. Theodorus van Schelluyne in onze kerk ligt begraven. In de jubileumpreek ging het over hoe de aartsvaders Jacob en

Jozef met hun sterven omgingen:

“Door het geloof heeft Jakob bij zijn sterven ieder van de zonen van Jozef gezegend en hij boog zich in aanbidding neer, terwijl hij leunde op het uiteinde van zijn staf. Door het geloof heeft Jozef bij zijn sterven melding gemaakt van de uittocht van de Israëlieten en heeft hij een opdracht gegeven in verband met zijn gebeente.” Die sarcofaag met zijn lichaam moest mee naar het Beloofde land. Op dat ‘opdracht geven’ of, zoals het in zijn Bijbel stond, ‘bestelling maken’ zegt hij het volgende:

Bestellinge te maken over myne beenderen is van te klein belang, dan dat ik my grotelyks daar over zou bekommeren. Myne ziele ruste maar in Abrahams schoot, myne liefde blyft u by schoon ik ene erfbegraafplaats hebbe verkregen by de gemeente van Schoonhoven, die met veel liefde my [in 1727!] geroepen heeft tot haren dienst, en daar ik door zonderling bestuur van de Voorzienigheid, die geen, die my de naaste waren in het bloed, ter aarde heb besteld, en werwaarts ik myne kostelyke dode, met een oogmerk om 'er haar te volgen, voor my heengezonden hebbe. Dat maar de dood, als het tot mynen uitgang komt, daar ik menigmaal aan denk en menigmaal van spreek, des Heren knegt niet overvalle onvoorziens, maar ik uit het Egipte dezer wereld scheid in vereeniging met den Here Jesus, in geloof en geestgenootschap met zyn Volk. Verlost te worden van alle boos werk, als een bewaarde tot des groten Zaligmakersryk, is en blyft

myne grote zaak; en, daar het koytje haast zal breken dat myn ziel besluit, is het myn vurig bidden, dat haar een rykelyk toegevoegden ingang tot dat zielenryk moge worden toegevoegt. En gelyk ik U, zo lang ik in dezen Tabernakel ben wensche op te wekken door vermaninge, zo is het myn zugt, dat van 't geen ik gepredikt heb, nu predike en nog mogte prediken, de kennis en gedagtenis, ook na myn uitgang, by u blyven mag. Ge ziet, als ik 's Heren Voorhoven bezoek, hoe een stokske myne zwakke treden styft, en myne stramme leden schraagt, maar ik wensch nooit te leunen op een brosse rietstaf, die de hand doorboort van den genen die 'er zig op verlaat, dog tot den laatsten snik te steunen op den Heiligen van Israël, den groten Herder van zyn Volk, en als die, die met zynen stok en staf my troost, hebbe ik zelfs in het dal der schaduwen des doods niet te vrezen voor enig kwaad. In dien staat lope het scheepje af, en ik ga op het woord van de belofte t'zeil.

Dus... Theodorus had een 'erfbegraafplaats' in Schoonhoven: het graf waarvan de zerk nog steeds in het koor ligt. En daar waren reeds begraven 'die my de naaste waren': zijn broer Freek en zijn vrouw Maria! En... hij weet dat hij daar zelf ook begraven zal worden. Omdat zijn broer Freek niet getrouwd was en geen kinderen had, erfde Theodorus als broer dat graf. Het is overigens aangrijpend dat hij deze preek twee weken na die begrafenis van zijn vrouw hield!

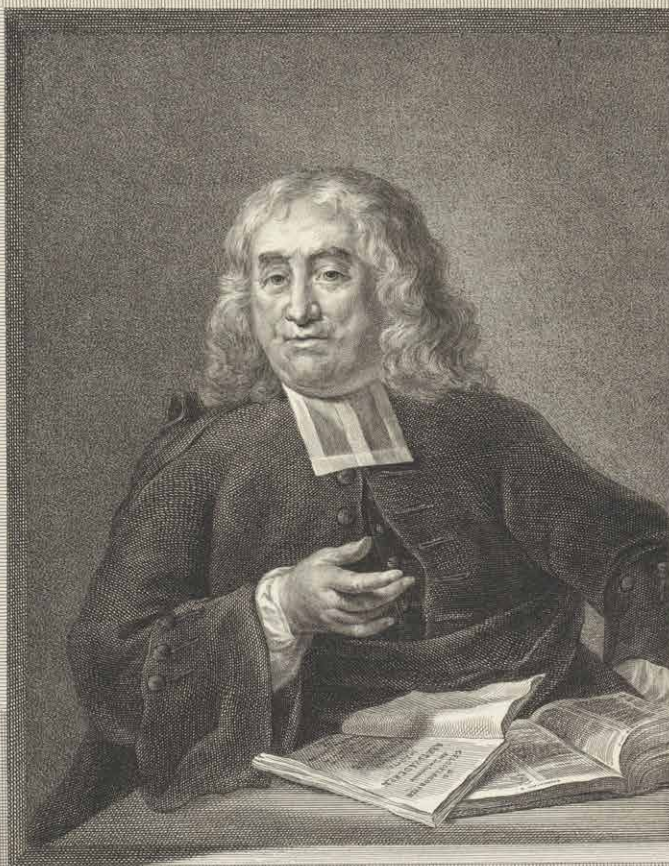
Net als Jozef had hij testamentair laten vastleggen (gaf hij bevel) dat zijn lichaam daar begraven moest worden. En zo kwam deze zerk dus daar terecht.

Maar... er blijven vragen: waarom staat broer Frederik Tieleman van Schelluyne er dan niet op? En waarom staat Theodorus bovenaan en zijn vrouw onderaan, terwijl zij eerder begraven werd? Dat laatste is misschien het gemakkelijkste te verklaren doordat meestal de vrouw onder de man werd geschreven op een graf. Dus zullen er nog wel meer voorbeelden van zo'n volgorde te vinden zijn. Maar toch denk ik dat het wellicht het eerbetoon aan Theodorus door de gemeente van Amsterdam is geweest die zijn naam op deze zerk heeft laten 'schrijven' en daarna ook zijn vrouw nog in herinnering heeft gebracht, omdat zij die hadden gekend. Freek hebben zij echter nooit gekend.

Ook is het vreemd dat in de jubileumpreek de naam van Freek nergens wordt genoemd, zelfs zijn positie als 'broer' niet, terwijl Maria wel 'Gezellin' werd genoemd. Zou er dus toch slechts oppervlakkig contact zijn geweest tussen de broers?

Toen Freek overleed in 1746, erfde Theodorus het huis, maar dat huis werd reeds op 8 december 1746 verkocht aan Jan Braadt. Erbij vermeld stond: "Huis is belast met 1 5/8 st. Geestelijk Comptoir te Delft*. Koopsom 2000 gld en nog 700 gld voor de tapyten en het meubilair."

** Het Geestelijk Comptoir (Geestelijk Kantoor) te Delft was een financieel en administratief lichaam dat in 1578 door de Staten van Holland werd ingesteld om geconfisqueerde katholieke kerkgoederen te beheren.*

THEODORUS VAN SCHELLUYNE,

Geboorn en 2 daanen Dage van 23: December 1692. Predikant verhooren in de Gemeente van Schelluyne, Somtijds en Zelf Secund; nu in die van Amsteldam. Eerst by het en t'lyc kerken van zyne Ghedinge, in het en en tevervolgens door zyne ondersaen en het vier en vyfde van zyne beooringe, allen, die hem in Christus lief hebben in de Gemeentes in deze vogen een:

My worat dan eindelyc dees Prent nog afgedwongen:
 Wat ziet ge Christenknar? een made een zondig niet.
 Vaart wel wy'n Schapen! Mogt ik, zonde en dood ontwongen,
 U blinkend zien by Godt, als gy uw' Goel ziet!

H. VIEROOT, excudit.

De laatste dingen

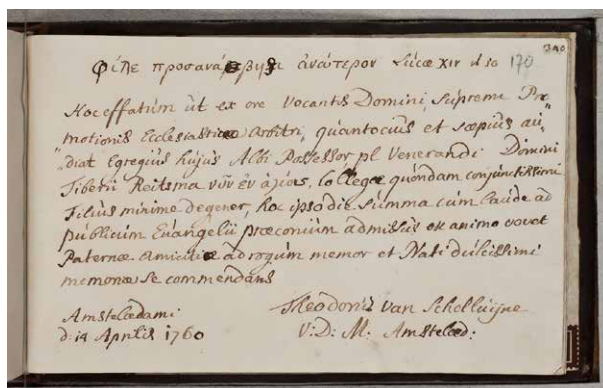
Nog een paar dingen zijn er over Theodorus te vertellen. Een inscriptie in een vriendenboek, een aanbeveling van de nieuwe Psalmberijming, zijn portret en zijn begrafenis.

Alba amicorum

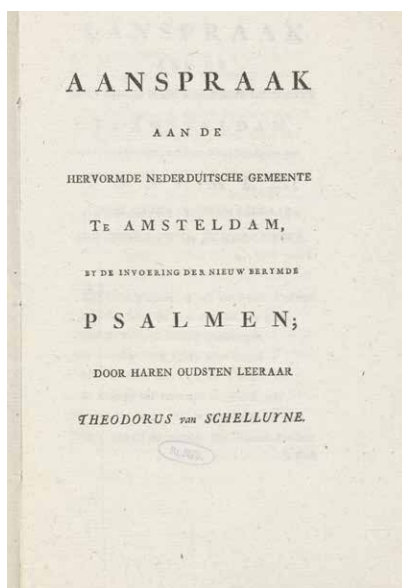
Allereerst een inscriptie in een vriendenalbum. Door Theodorus geschreven aan Fokko Reitsma, de zoon van wijlen zijn Amsterdamse collega Tiberius Reitsma, bij zijn promotie waarschijnlijk, want hij begint in het grieks met 'Vriend, kom hogerop'. Vader Reitsma is "nu onder de heiligen" (reeds overleden) en hij noemt de zoon "een zoon die absoluut niet achterblijft bij zijn vader [...]" en die op deze exacte dag (14 april 1760) summa cum laude is afgestudeerd; hij was reeds predikant te Vuursche (vanaf 1757) en nam in 1760 een beroep naar Middelburg aan waar hij vanaf augustus dat jaar tot zijn emeritaat in 1803 stond.

De Psalmberijming van 1773

Vlak voor zijn dood maakte dominee Theodorus van Schelluyne de nieuwe Psalmberijming nog mee. Hij hield van poëzie en schreef zelf ook diverse gedichten, dus deze berijming had zijn interesse. Om deze nieuwe bundel te promoten mocht hij voor de gemeente van Amsterdam (en misschien ook de hele classis) een woord van aanbeveling schrijven.

Liber Amicorum van ds Fokko Reitsma

Vorige pagina: de gravure van Reinier Vinkeles van het portret van dominee Theodorus van Schelluyne.

Links het titelblad van de nieuwe Psalmberijming van 1773 met een 'aanspraak' of aanbeveling van de Amsterdamse dominee

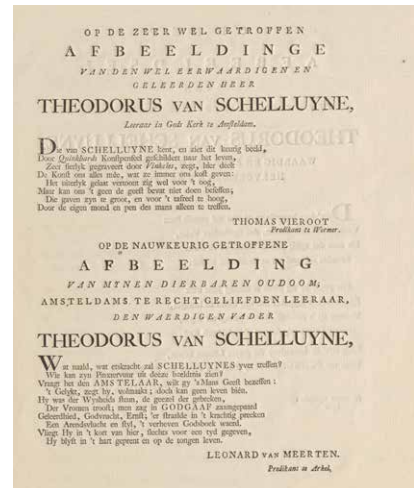

Een met AI gemaakt schilderij van de gravure; dit is een benadering van het oorspronkelijk geschilderde portret door Jan Maurits Quinkhard

Het portret

Zoals bij de meeste predikanten die in een grote stad hebben gestaan, gebeurde, werd ook van Theodorus een portret gemaakt, zodat we vandaag een beeld hebben bij de man die in Schoonhoven werd begraven.

Zoals hieronder in de krant te lezen was, werd het portret door de prominente Jan Maurits Quinkhard (1688-1772), geschilderd of getekend en omgezet in een gravure door de

Tekstblad bij het portret van Theodorus van Schelluyne, 1768

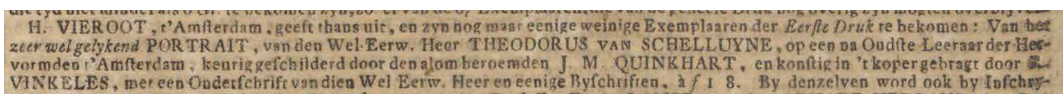
rijksmuseum.nl

bekende tekenaar Reinier Vinkeles (1741-1816), die ook een tekening van Schoonhoven maakte.

De gravure is overal te vinden maar niet het schilderij dat werd gemaakt door Quinkhart. Met AI heb ik de gravure proberen terug te vertalen naar een schilderij om enigszins een benadering te treffen.

De jubileumpreek

Het portret werd in 1768 gemaakt, de jubileumpreek waaruit in het vorige hoofdstukje is geciteerd, kwam drie jaar eerder uit: in 1765, precies vijftig jaar na de bevestiging in zijn eerste gemeente Schelluinen.

In de Oprechte Haerlemsche Courant van 1 november 1768 wordt melding gemaakt van de goedgelijkende portretten.

te leeren, en anderenen zig op Schrift en op de Levenswijzen te bevestigen. In de Kerk van de Wel-Eerw. en zeer geleerde Heer D. THEODORUS VAN SCHELLUYNE, Predikant te Amsterdam, 4to. à 11 fluit. Ook geeft dezelve thans uit: J. D. AB HOVEN, Flores ex Amstelredamum, 4to. à 11 fluit.

Amsterdamse Courant van 18 juni 1765

Ook dit werd in de krant gepromoot! Enige tijd later stond er een oproep van de uitgever om exemplaren terug te sturen die nog over waren, omdat het boek nagenoeg was uitverkocht.

De begrafenis

Ten slotte overleed Theodorus in de nacht tussen 8 en 9 maart 1776. Over het exacte uur zijn de media het niet eens (twee uur of half drie). Zowel de Amsterdamse als Rotterdamse Courant van 12 maart maken melding van het overlijden en weten zijn leeftijd te stellen op 83 jaar, 2 maanden en 14 dagen.

Laatstleden Saterdag, den 9 dezer, 's morgens, omtrent half drie uren, is alhier, in den ouderdom van ruim 83 jaaren, overleden de Wel-Eerwaarde zeer geleerde Heer THEODORUS VAN SCHELLUYNE, in leven oudste Predikant in de Nederduitsche Gereformeerde Gemeente dezer Stad.

Amsterdamse Courant 12 maart 1776

N E D E R L A N D E N .
AMSTERDAM den 10 Maart. Gisteren morgen omtrent half drie uren, overleed alhier de Wel-Eerw. en zeer Geleerden Heer Theodorus van Schelluyne, in leven oudste Predikant in de Gereformeerde Nederduitsche Gemeente binnen deze Stad; zyne Eerw. had den Predikdienst sedert het Jaar 1715, en dus circa 61 Jaaren waargenomen, waar van in deze Stad ruim 48 Jaaren met zeer veel yver en getrouwheit totvooreenige Jaaren, wanneer de verzwakking van levenskrachten zeer waren toegenomen, hebbende zyn Eerw. den ouderdom van 83 Jaaren, 2 maanden en 14 dagen bereikt.

Rotterdamse Courant 12 maart 1776

A M S T E L D A M .
AMSTELDAM. Des nagts tusschen den 8 en 9 Maart 1776. omtrent twee uren is alhier de Wel-Eerw. en zeer geleerde Heere D. THEODORUS VAN SCHELLUYNE, (oudste Leeraar dezer Gemeente), schoon eenigen tyd door zwaar graveel en jichtpynen aangetast, en zeer verzwakt, eger nog zeer onverwagt in den Heere ontslapen, in den ouderdom van drie en tachtig Jaaren twee maanden en vyftien dagen, zyn Eerw. is den tyd van festig jaaren (en alhier zedert den Jaare 1728. dus ses en veertig Jaaren te Amsterdam) in zynes Heeren dienst met veel yver, getrouwheid, tot veel zegen, en onder het genot van veel liefde zoo van de Amsteldamsche Gemeente zelve als van alle zyne Amptgenoten, bezig geweest; deszelfs Lyk is des morgens op den 14 Maart van hier by eene plegtige uitvaart naar Schoonhoven vervoerd, en aldaar des avonds in het Familje Graf bygezet. De Wel-Eerw. en zeer gel. Heer D. PÉTRUS BLOES, zeergeliefde Leeraar alhier, heeft eene Lykpredikatie gedaan op den 19 Maart 1776, des avonds in de
Z 5 Nieuwe

Een In Memoriam van ds Theodorus van Scheluyne in de Boekzaal der Geleerde Wereld van 1776; serie jaarbundels met informatie over predikanten en andere geleerden

334 BOEKZAAL MAART 1776.
Nieuwe Kerk over Gen. XLIX: 33. en L: 1.
Als Jacob voleind hadde zyne Zoonen bevelen te geven, zoo leide hy zyne voeten te samen, ende gaf den geest, enz.
Men verwachtte geene verdere Levensbeschrijving als het geene betrekkekyk tot deszelfs heilig Dienstwerk van zyn Eerw. zelfs wel eer is opgesteld en gedrukt by gelegenheid, dat zyn Wel-Eerw. op den 7 April 1765. in de Westerkerk, predikte ter gedagtenisse van zynen vervulden vyftig jaarigen Predikdienst over Hebr. XI: 21. 22. Door 't Geloof heeft Jacob stervende, enz. zie aldaar in het Nabericht, pag. 46. en wel in deeze navolgende Versje, welke ons zyn ter hand gesteld, met verzoek om die (zonder meer) hier te plaatzen.
In 's Menschen hoeders dienst, moest ik vier Kerken-
hoeden;
(Hy hoede zelfs my in gevaar van weelde en wee)
Ik diende een korte poos, bevryd van tegenstoden,
't Lief' Dorp, wiens naam ik voer, en kwam en
ging in steel,
Ik heb u tederheid, o Heemstede niet vergeeten;
Myn Bommel liet my niet dan met zyn traanen
gaan;
Myn meeste krachten zyn in Amsteldam gestreken.
Maar niet myn liefde en trouw! mogt maar myn
werk bestaan,
Voor God in Christus, daar zoo veel aan heeft ont-
broken!
En overleefde my, het woord, door my gesproken!

*H*eeft den Heer van leeven en dood behaagt, deelen
nagt ten half drie uren, door eenen zachten dood uit de tyd in
de Eeuwige Heerlykheid op te nemen, den Wel Eerw. Heer
THEODORUS van SCHELLUYNE,
Bedienaar des Goddelijken Woords alhier, na dat zyn Eerw.
den ouderdom van 83 jaaren en 3 maanden bereikte, en daar van
ruymt acht en veertig jaaren, als een getrouw Evangelie Dienaar,
den dienst in deze Gemeente met allen yver en niet zonder mer-
kelyken vrugte, waargenoomen heeft.

*Ik hebbe niet willen nalaten hier van kennisse
te geven, wenschenste dat het God believe noch
lange in zyne gunste te spaaren, en voor smertelyke Leersgefallen
te bewaaren. Noemende my voorts met alle agtingh*

*Amsterdam
den 9. Maars 1776.*

*Voornemende Dienaar
G. van OPHOVEN.
Als Exccuteur van des
Overleedens Testament.*

Wat zeer bijzonder is, is dat er op internet voor deze uitvaart een soort rouwkaart is te vinden, alsmede een uitnodiging voor de uitvaart, die in Amsterdam begint en zal worden gevolgd door de begrafenis in de kerk van Schoonhoven. Het is niet duidelijk of daar ook mensen bij zijn uitgenodigd. De uitnodiging zelf maakt daar geen melding van.

Omdat de begrafenis niet in Amsterdam plaatsvond werd er een 'boete' bovenop het begraafbedrag gelegd; evenals bij zijn vrouw bedroeg dit 23 gulden. Ditmaal staat er niet 'in statie', dus mogelijk hebben een paar familieleden de kist begeleid met de trekschuit of zo iets, naar de stad Schoonhoven.

Daar is ook de zerk geregeld, gegraveerd en geplaatst op de drie lagen tellende grafkelder, ergens in het koor van de kerk.

Enkele dagen na zijn dood wordt er in de Haarlemse Courant melding gemaakt dat Petrus Conradi een uitmuntende prekenbundel over Jesaja 53 van ds. Bernhardus Zandyk (1680-1727) heeft uitgegeven met een voorwoord van Theodorus van Schelluyne! Is dat garen spinnen?

Ook het portret van ds. Van Schelluyne wordt weer bijgedrukt en verkocht. Ook wordt door uitgever G. Bom in Amsterdam een *Lykdicht uitgegeven op het afsterven van den Weleerwaarden en Godzaligen Heer Theodorus van Schelluyne, oudste Leraar in de Hervormde Gemeente te Amsterdam, verrijkt met een korte doch fraaije levensschets...*

IN AMSTERDAM, ANNO 1776.

Tegens Donderdag, den 14^{den} Maart,

's Morgens ten Half Neegen Uren /

Werdt

De Heer Dirk van der Aelt

Ter UYTVAART verzogt, met

THEODORUS VAN SCHELLUYNE,

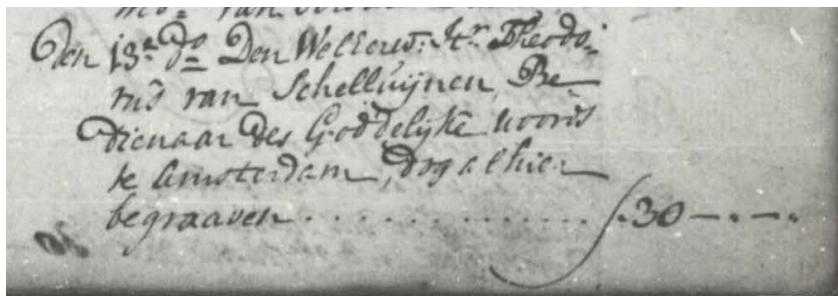
BEDIENAAR DES GODLYKEN WOORDS.

Op de Blomgragt: Om ten Neegen uren te zyn

Ter BESTEMDER PLAATSE.

H. Vlieroot.

Rouwkaart en uitnodiging voor de uitvaart van ds. Van Schelluyne

Deze inschrijving is van 13 maart, terwijl in het Gaarderboek voor begrafenissen in Schoonhoven ook 13 maart staat; bij de kosten komen hier nog eens bij: 30 gulden. Wie even een paar noteringen hoger zou kijken in het boek ziet dat tien begrafenissen eerder ds. Barovius in de kerk werd begraven. Die werd onder de toren begraven bij zijn vrouw; Theodorus vind zijn 'laatste' rustplaats in het van zijn broer geërfde graf in het koor.

